

การศึกษาแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษา

วิชาภาษาสเปน มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

The Study of Spanish Discourse Markers Teaching on

Ramkhamhaeng University's Students of Spanish

ดร. ไพรริน สิมมา²

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาความสำคัญของดัชนีปริจเฉทในการเรียนการสอนภาษาสเปน ในฐานะภาษาต่างประเทศ และเสนอแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงในกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทช่วยเพิ่มพูนความสามารถด้านการสื่อสารของผู้เรียน เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสร้างและเข้าใจปริจเฉทได้ดียิ่งขึ้น สำหรับการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยได้ระบุดัชนีปริจเฉทที่ควรปรากฏในแต่ละกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน รวมทั้งเสนอแนวทางการสอน ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็นหลักการทั่วไป การสอนดัชนีปริจเฉทในแต่ละระดับสมรรถนะทางภาษา ขั้นตอนการสอน เนื้อหา สื่อการสอน และแบบฝึกหัด งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เอกสารประกอบการเรียนการสอน กระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า จำเป็นต้องจัดทำทเรียนเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยได้จัดทำตัวอย่างบทเรียนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนไว้ในตอนท้ายของงานวิจัย

¹ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2557

²อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: prairins@yahoo.com

คำสำคัญ: การสอนดัชนีปริจเฉท; ภาษาสเปน; นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This research aims to study the relevance of discourse markers in the teaching of Spanish as a foreign language and to provide methodological principles for the teaching of Spanish discourse markers on Ramkhamhaeng University's students in grammar subjects. By reviewing the relevant literature it is found that the teaching of discourse markers increases students' communicative competence as it helps students to better construct and understand discourse. In terms of the teaching of Spanish discourse markers on Ramkhamhaeng University's students, this study determines selected discourse markers to be taught in each grammar subject offered at Ramkhamhaeng University and proposes an appropriate approach to the teaching of Spanish discourse markers. This approach is divided into a set of general principles, the teaching of discourse markers at each level, teaching phases, contents, teaching materials and exercises. Additionally, this study analyzes textbooks used for the teaching of Spanish grammar subjects at Ramkhamhaeng University. As a result, it is concluded that there is a need for the creation of complementary teaching materials in order to improve the teaching of Spanish discourse markers at Ramkhamhaeng University. Proposals for some discourse markers lessons complete this research.

Keywords: Discourse marker teaching; Spanish; Ramkhamhaeng University's students

บทนำ

ดัชนีปริจเฉท (discourse marker) ทำหน้าที่กำหนดหรือชี้้นำการตีความรหัสสาร เป็นกลไกที่ช่วยให้การสื่อสารไหลลื่น มีความเกี่ยวเนื่อง และช่วยให้ผู้พูดสามารถถ่ายทอดสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวัตถุประสงค์หรือตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง หากไม่มีดัชนีปริจเฉท ผู้รับสารอาจไม่เข้าใจสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสาร หรือเข้าใจได้อย่างยากลำบาก

ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนได้รับการศึกษาอย่างแพร่หลาย และมีผลงานเกี่ยวกับการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผลงานที่เสนอแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่ผู้เรียนชาวต่างชาติ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่ผู้เรียนชาวไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยมุ่งศึกษาแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในกระบวนการเรียนการสอนพื้นฐานภาษาสเปนเท่านั้น กระบวนการเรียนการสอนภาษาสเปนโดยตรง และมีการฝึกทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนครบทั้งสี่ทักษะ เป็นกระบวนการวิชา

พื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสเปน มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปและเสนอแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมุ่งตอบคำถามว่า ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนมีความสำคัญอย่างไรในการเรียนการสอนภาษาสเปนในฐานะภาษาต่างประเทศ ดัชนีปริจเฉทใดบ้างที่ควรปรากฏในกระบวนการเรียนการสอนพื้นฐานภาษาสเปน และควรจัดการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนเหล่านั้นอย่างไร

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในเอกสารประกอบการเรียนการสอนกระบวนการเรียนการสอนพื้นฐานภาษาสเปนกับแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนที่สรุปได้

3. จัดทำบทเรียนดัชนีปริจเฉทเพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเสริม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลงานประเภทต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทและแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

ความสำคัญของดัชนีปริจเฉทในการเรียนการสอนภาษาสเปนในฐานะภาษาต่างประเทศ

ดัชนีปริจเฉท เป็นหน่วยภาษาซึ่งไม่ทำหน้าที่ใด ๆ ในระดับประโยค แต่มีความสำคัญในการใช้ภาษาในการสื่อสาร เนื่องจากช่วยชี้้นำการตีความหรือการอนุมานสรุปที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

El consumo nacional descende progresivamente. Nuestras importaciones, *sin embargo*, aumentaron. (“การบริโภคในประเทศลดลงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การนำเข้าของเราเพิ่มขึ้น”)

ดัชนีปริจเฉท *sin embargo* ในตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ไม่ได้เป็นองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ประโยค และไม่ได้เปลี่ยนความหมายโดยตรงของประโยคหน้าที่ของดัชนีปริจเฉท *sin embargo* คือ หน้าที่ชี้ นำว่า

ผู้รับสารควรตีความความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยแรกกับหน่วยย่อยที่ตามมาอย่างไร

เนื่องด้วยดัชนีปริจเฉทไม่มีหน้าที่ในระดับประโยค ดัชนีปริจเฉทจึงถือเป็นหน่วยภาษาชายขอบ และละได้โดยไม่ผิดหลักไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม การละดัชนีปริจเฉทอาจทำให้การสื่อสารขาดความเป็นธรรมชาติ ขาดความลื่นไหล ขาดความเกี่ยวเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังเช่นในตัวอย่างข้างต้น หากมีการละดัชนีปริจเฉท *sin embargo* ผู้รับสารอาจจะเข้าใจได้ยากกว่าผู้ส่งสารตั้งใจแสดงให้เห็น สถานการณ์ที่ขัดแย้ง หรือ สถานการณ์ที่ไม่คาดหมาย

ดังที่ Martín Zorraquino (2004, pp. 56-57) ได้กล่าวไว้ การเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทในชั้นเรียนภาษาสเปนในฐานะภาษาต่างประเทศ (ELE) นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากดัชนีปริจเฉทเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะด้านการสื่อสาร เป็นกลุ่มคำกลุ่มใหญ่ที่ใช้บ่อยและจำเป็นในการสร้างปริจเฉท การแสดงอัตวิสัยของผู้พูด และการแสดงความหมายที่ซับซ้อนและหลากหลายในแต่ละภาษา ดังนั้นนอกจากจะเรียนและฝึกฝนกฎทางไวยากรณ์ประโยคแล้ว ผู้เรียนต้องศึกษาการใช้

ดัชนีปริจเฉทอย่างถูกต้องด้วยจึงจะใช้และ
เข้าใจภาษานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิงสำหรับการเรียน
การสอนภาษาสเปน ได้แก่ กรอบอ้างอิง
สำหรับการเรียนการสอนภาษาและการวัดผล
ของสหภาพยุโรป ฉบับภาษาสเปน (Marco
Común Europeo de Referencia para Lenguas:
Aprendizaje, Enseñanza, Evaluación หรือ
MCER) และ เอกสารอ้างอิงสำหรับหลักสูตร
ภาษาสเปนของสถาบันเซอร์บันเตส (Plan
Curricular del Instituto Cervantes. Niveles de
Referencia para el Español หรือ PCIC) ต่างให้
ความสำคัญกับการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉท

ใน MCER (Consejo de Europa, 2002)
มีการแบ่งสมรรถนะของผู้เรียนภาษาออกเป็น
สมรรถนะทั่วไป (competencias generales)
และสมรรถนะด้านการสื่อสาร (competencias
comunicativas) สมรรถนะทั่วไป หมายถึง
สมรรถนะที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภาษาโดยตรง
แต่เป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการกระทำ
ทุกประเภท รวมทั้งการสื่อสารทางภาษา
ส่วนสมรรถนะด้านการสื่อสารนั้น หมายถึง
ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร
ประกอบไปด้วย (1) สมรรถนะเชิงภาษาศาสตร์

(competencias lingüísticas) (2) สมรรถนะ
เชิงภาษาศาสตร์สังคม (competencias
sociolingüísticas) และ (3) สมรรถนะเชิง
วัจนปฏิบัติ (competencias pragmáticas)
สมรรถนะเชิงวัจนปฏิบัตินี้ แบ่งออกเป็น
(1) สมรรถนะเชิงปริจเฉท (competencia
discursiva) (2) สมรรถนะในการใช้ภาษาเพื่อ
กระทำการต่าง ๆ (competencia funcional)
และ (3) สมรรถนะในการเรียงลำดับข้อความ
(competencia organizativa)

สมรรถนะเชิงปริจเฉทซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของสมรรถนะเชิงวัจนปฏิบัตินี้ หมายถึง
ความสามารถของผู้ใช้ภาษาในการเรียง
ประโยคเพื่อสร้างหน่วยทางภาษาที่มี
ความเกี่ยวเนื่องหรือมีเอกภาพทางความหมาย
ผู้ใช้ภาษาต้องพัฒนาความสามารถที่หลากหลาย
เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ หนึ่งใน
ความสามารถเหล่านั้นคือความสามารถ
เกี่ยวกับ “ความเกี่ยวเนื่องและการเชื่อมโยงความ”
(coherencia y cohesión) ซึ่งมีความสัมพันธ์
โดยตรงกับการใช้ดัชนีปริจเฉท ดังปรากฏใน
ตารางต่อไปนี้ ซึ่งพิจารณาว่าดัชนีปริจเฉทเป็น
กลไกการเชื่อมโยงความประเภทหนึ่ง และใช้
คำว่า “หน่วยเชื่อมโยง” (connector) หรือ “คำ

เชื่อมโยง” (palabra de enlace) เพื่ออ้างถึงดัชนีปริจเฉท³

ตาราง 1 ความเกี่ยวเนื่องและการเชื่อมโยงความ (Consejo de Europa, 2002, p. 122)

ความเกี่ยวเนื่องและการเชื่อมโยงความ	
C2	สร้างตัวบทที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีความเชื่อมโยง โดยใช้เกณฑ์การจัด โครงสร้าง และกลไก การเชื่อมโยงความที่หลากหลาย ได้อย่างสมบูรณ์และเหมาะสม
C1	สร้างปริจเฉทที่ชัดเจน ลื่นไหล และมีโครงสร้างที่เหมาะสม โดยแสดงให้เห็นถึงการ ใช้หลักเกณฑ์ในการจัด โครงสร้าง หน่วยเชื่อมโยงความ และกลไกการเชื่อมโยงความที่เหมาะสม
B2	ใช้คำเชื่อมโยงที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง แนวความคิดต่าง ๆ อย่างชัดเจน
	ใช้กลไกการเชื่อมโยงความจำนวนหนึ่งเพื่อเชื่อมประโยคและสร้างปริจเฉทที่ชัดเจนและมีความ เกี่ยวเนื่อง ถึงแม้ว่าจะแสดงความไม่มั่นใจอยู่บ้างในข้อความยาว ๆ
B1	เชื่อมโยงองค์ประกอบทางภาษาสั้น ๆ เดี่ยว ๆ และง่าย ๆ ให้เรียงต่อกันอย่างมีความเชื่อมโยง และต่อเนื่อง
A2	ใช้หน่วยเชื่อมโยงที่พบบ่อย ๆ เพื่อเชื่อมประโยคความเดียวในการเล่าเรื่องหรือบรรยายผ่าน การแจกแจงองค์ประกอบแบบง่าย ๆ
	ใช้หน่วยเชื่อมโยงง่าย ๆ เช่น «y» «pero» และ «porque» เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคำ
A1	ใช้หน่วยเชื่อมโยงพื้นฐาน เช่น «y» หรือ «entonces» เพื่อเชื่อมโยงคำหรือกลุ่มคำ

จากคำบรรยายในตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เรียนในระดับ A1-B1 ได้รับการคาดหวังให้สามารถใช้ดัชนีปริจเฉทที่พบบ่อย ๆ เพื่อเชื่อมโยงองค์ประกอบทางภาษาที่สั้นและง่าย ในขณะที่ผู้เรียนในระดับ B2 เป็นต้นไป

ได้รับการคาดหวังให้สามารถใช้ดัชนีปริจเฉท รวมถึงกลไกแสดงการเชื่อมโยงความอื่น ๆ ที่หลากหลายในการสร้างปริจเฉทให้มีความชัดเจนและมีความเกี่ยวเนื่องทาง ความหมาย

ใน PCIC (Instituto Cervantes, 2006) การใช้ดัชนีปริจเฉทเป็นสมรรถนะอย่างหนึ่งใน “การสร้างและตีความตัวบท” (construcción e interpretación de textos) ซึ่งปรากฏอยู่ภายใต้หัวข้อ “กลยุทธ์และกลวิธีเชิงวจนปฏิบัติ” (tácticas y estrategias pragmáticas) เนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทที่พบใน PCIC เป็นการแจกแจงว่าผู้เรียนในแต่ละระดับสมรรถนะทางภาษาควรรู้จักและสามารถใช้ดัชนีปริจเฉทใดบ้าง ดัชนีปริจเฉทที่รวบรวมไว้ใน PCIC มีดังนี้

1. Conectores (หน่วยเชื่อมโยง) แบ่งออกเป็น (1) Aditivos คือ หน่วยเชื่อมโยงแบบเสริมความ เช่น y (และ) และ además (นอกจากนี้) (2) Contraargumentativos คือ หน่วยเชื่อมโยงที่แสดงความขัดแย้ง ซึ่งแบ่งเป็นดัชนีปริจเฉทที่นำหน้าเนื้อความที่ตรงข้ามกับสิ่งที่คาดหมาย เช่น a pesar de (ถึงแม้) ดัชนีปริจเฉทที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่น mientras que (ในขณะที่) และดัชนีปริจเฉทที่ลดความสำคัญของเนื้อความตอนแรกต่อข้อสรุป เช่น de todas maneras (ไม่ว่าจะอย่างไร) (3) Justificativos คือ หน่วยเชื่อมโยงที่แสดงผล เช่น porque (เพราะ) และ (4) Consecutivos

คือ หน่วยเชื่อมโยงที่แสดงผล เช่น por eso (ดังนั้น)

2. Estructuradores de la información (ดัชนีปริจเฉทซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง) ได้แก่ (1) Ordenadores คือ ดัชนีปริจเฉทที่แสดงการเรียงลำดับ ซึ่งอาจบอกอันดับแรก (inicio) อันดับต่อเนื่อง (continuidad) (continuidad) และอันดับสุดท้าย (cierre) และ (2) Comentadores ซึ่งใช้นำหน้าสารสนเทศใหม่ เช่น pues (ก็)

3. Reformuladores (ดัชนีปริจเฉทแสดงการกล่าวซ้ำ) แบ่งออกเป็น (1) Explicativos คือ ดัชนีปริจเฉทที่แสดงการอธิบาย เช่น es decir (กล่าวคือ) (2) Recapitulativos หมายถึง ดัชนีปริจเฉทที่แสดงการสรุป เช่น en resumen (กล่าวโดยสรุป) (3) Rectificativos ดัชนีปริจเฉทแบบแสดงการกล่าวแก้ไข เช่น mejor dicho (พูดว่า...จะดีกว่า) (4) De distanciamiento คือ ดัชนีปริจเฉทที่แสดงความไม่เกี่ยวข้องของสิ่งที่พูดมาก่อนหน้าต่อข้อสรุปที่ผู้พูดมุ่งหมาย เช่น de todas maneras (ไม่ว่าจะอย่างไร) และ (5) Digresores⁴ ซึ่งหมายถึง ดัชนีปริจเฉทที่แสดงการออกนอกประเด็นหลัก เช่น por cierto (ว่าแต่ว่า)

4. Operadores discursivos (ดัชนีปริจเฉท ซึ่งชี้้นำการตีความหน่วยย่อยโดยไม่แสดง การเชื่อมโยงความ)แบ่งเป็น (1) Focalizadores คือ ดัชนีปริจเฉทที่บ่งชี้จุดสำคัญ เช่น también (เช่นกัน) (2) De concreción o especificación คือ ดัชนีปริจเฉทที่แสดงตัวอย่างหรือการ ชี้เฉพาะเจาะจง เช่น por ejemplo (ตัวอย่างเช่น) (3) En una escala หมายถึง ดัชนีปริจเฉท ที่มีความหมายแบบระดับขึ้น เช่น casi (เกือบ) และ (4) De refuerzo argumentativo คือ ดัชนีปริจเฉทที่เสริมให้หน่วยย่อยมีความ หนักแน่นมากขึ้น เช่น claro (แน่นอน) และ (5) De refuerzo conclusivo คือ ดัชนีปริจเฉท ที่เน้นย้ำการสรุปจบ เช่น y ya está (ก็เท่านั้น แหะ/ก็สิ้นเรื่อง)

5. Controladores del contacto (ดัชนี- ปริจเฉทที่ควบคุมการปฏิสัมพันธ์ในบท สนทนา) ซึ่งมีทั้งดัชนีปริจเฉทที่พัฒนาจาก คำถาม เช่น ¿no? (ใช่ไหม) จากคำสั่ง เช่น oye (นี่) และจากคำกริยาแสดงการรับรู้ เช่น ¿sabes? (รู้ไหม)

ดัชนีปริจเฉทที่ควรปรากฏในกระบวนวิชา หมวดพื้นฐานภาษาสเปน

ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสเปน มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มีกระบวน วิชาในหมวดพื้นฐานภาษาสเปนอยู่ทั้งสิ้น 8 กระบวนวิชา เมื่อพิจารณาจำนวนชั่วโมงเรียน และปริมาณเนื้อหาแล้ว กระบวนวิชาดังกล่าว เทียบกับระดับสมรรถนะทางภาษาที่สหภาพ ยุโรปกำหนดไว้ได้ดังนี้

SPN 1001 ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 1	} A1
SPN 1002 ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 2	
SPN 2001 ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 3	} A2
SPN 2002 ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 4	
SPN 3001 ภาษาสเปนระดับกลาง 1	} B1
SPN 3002 ภาษาสเปนระดับกลาง 2	
SPN 4001 ภาษาสเปนระดับสูง 1	} B2
SPN 4002 ภาษาสเปนระดับสูง 2	

ในการกำหนดว่าควรสอนดัชนีปริจเฉท ใดในแต่ละกระบวนวิชา ผู้วิจัยเห็นว่า ควรยึด ตามรายชื่อดัชนีปริจเฉทที่ PCIC ได้แจกแจงไว้ สำหรับระดับ A1-B2 เพื่อให้การเรียนการสอน ดัชนีปริจเฉทสอดคล้องกับระดับสมรรถนะ

ทางภาษาของผู้เรียน และเนื่องจากกระบวนการ
วิชาภาษาสเปนสองกระบวนการวิชาเทียบได้กับ
ระดับสมรรถนะทางภาษาของสหภาพยุโรป
หนึ่งระดับ จึงควรแบ่งดัชนีปริจเฉทของแต่ละ
ระดับออกเป็นสองส่วน สำหรับทำการเรียน
การสอนในกระบวนการวิชาสองกระบวนการวิชาที่
อยู่ในระดับเดียวกัน เช่น แบ่งดัชนีปริจเฉท
ระดับ A1 ออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งสำหรับ

กระบวนการวิชา SPN 1001 และอีกส่วนหนึ่ง
สำหรับกระบวนการวิชา SPN 1002 การแบ่งนั้น
ควรยึดหลักว่าควรจัดให้ดัชนีปริจเฉทประเภท
เดียวกันอยู่ในกระบวนการวิชาเดียวกัน เพราะจะ
ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคุณสมบัติ ความหมาย
และการใช้ดัชนีปริจเฉทดังกล่าวง่ายยิ่งขึ้น
ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ดัชนีปริจเฉทที่ควรปรากฏในแต่ละกระบวนการวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน อ้างอิงจาก
ตารางรายชื่อดัชนีปริจเฉทของ PCIC (Instituto Cervantes, 2006)

A1	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conectores <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aditivos: <i>y, también</i> ▪ Contraargumentativos: <i>pero</i> ▪ Justificativos: <i>porque</i> 	SPN 1001
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Operadores discursivos <ul style="list-style-type: none"> ▪ Focalizadores: <i>también, tampoco</i> ▪ De concreción o especificación: <i>por ejemplo</i> ➤ Controladores del contacto: <i>¿no?, ¿eh?</i> 	SPN 1002

ตาราง 2 คำนีบริจเฉทที่ควรปรากฏในแต่ละกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน อ้างอิงจาก ตารางรายชื่อคำนีบริจเฉทของ PCIC (Instituto Cervantes, 2006) (ต่อ)

A2	<p>➤ Conectores</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Consecutivos: <i>por eso, entonces</i> <p>➤ Estructuradores de la información</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordenadores - De inicio: <i>primero</i> - De continuidad: <i>luego, después</i> - De cierre: <i>por último</i>	SPN 2001
	<p>➤ Controladores del contacto: <i>oye / oiga, mira / mire</i></p>	SPN 2002
B1	<p>➤ Conectores</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aditivos: <i>además, sobre todo</i> ▪ Consecutivos: <i>así que, por lo tanto</i> ▪ Justificativos: <i>como, es que</i> ▪ Contraargumentativos: <i>aunque, sin embargo</i> <p>➤ Estructuradores de la información</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordenadores - De inicio: <i>en primer lugar, por un lado, por una parte</i> - De continuidad: <i>en segundo / tercer lugar, por otro lado, por otra parte</i> - De cierre: <i>en conclusión, para terminar, finalmente</i> ▪ Comentadores: <i>pues</i>	SPN 3001

ตาราง 2 คำนีบริจเลทที่ควรปรากฎในแต่ละกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน อ้างอิงจาก ตารางรายชื้อคำนีบริจเลทของ PCIC (Instituto Cervantes, 2006) (ต่อ)

B1	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reformuladores <ul style="list-style-type: none"> ▪ Explicativos: <i>o sea, es decir</i> ▪ Recapitulativos: <i>en resumen</i> ➤ Operadores discursivos <ul style="list-style-type: none"> ▪ Focalizadores: <i>en cuanto a</i> ▪ En una escala: <i>casi</i> ▪ De concreción o especificación: <i>en concreto, en particular</i> ▪ De refuerzo argumentativo: <i>claro, [Hispanoamérica] claramente</i> ➤ Controladores del contacto: <i>¿sabes?, ¿ves?, ¿entiendes?...</i>, [Zonas voseantes de Hispanoamérica] <i>¿sabés?, ¿entendés?</i> 	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">SPN 3002</div>
B2	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conectores <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aditivos: <i>ni, ni, no solo... sino también, asimismo</i> ▪ Consecutivos: <i>de modo / forma / manera que, en consecuencia</i> ▪ Justificativos: <i>puesto que, ya que...</i> ▪ Contraargumentativos <ul style="list-style-type: none"> - Introducción de un argumento contrario: <i>a pesar de, no obstante</i> - Expresión de contraste entre los miembros: <i>mientras que, en cambio</i> - Matización del primer miembro de la argumentación: <i>de todas maneras / formas, de todos modos</i> ➤ Estructuradores de la información <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ordenadores <ul style="list-style-type: none"> - De inicio: <i>para empezar, primeramente, lo primero es que...</i> - De continuidad: <i>por su parte, de otra parte, de otro lado</i> - De cierre: <i>para finalizar, en suma, bueno</i> 	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">SPN 4001</div>

ตาราง 2 คำนีบริจเฉทที่ควรปรากฏในแต่ละกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน อ้างอิงจากตารางรายชื่อคำนีบริจเฉทของ PCIC (Instituto Cervantes, 2006) (ต่อ)

B2	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Reformuladores <ul style="list-style-type: none"> ▪ Explicativos: <i>en otras palabras</i> ▪ Recapitulativos: <i>resumiendo, para resumir, en conclusión, en fin, en definitiva, total</i> [coloquial]. ▪ Rectificativos: <i>mejor dicho</i> ▪ De distanciamiento: <i>de todas maneras / formas, de todos modos, en cualquier caso.</i> ▪ Digresores: <i>por cierto, a propósito, en cualquier caso, una cosa</i> ➢ Operadores discursivos <ul style="list-style-type: none"> ▪ Focalizadores: <i>respecto a..., en relación con</i> ▪ En una escala: <i>incluso, por poco (no)</i> ▪ De concreción o especificación: <i>en especial, concretamente</i> ▪ De refuerzo argumentativo: <i>desde luego, por supuesto</i> 	SPN 4002
----	---	----------

สำหรับคำนีบริจเฉทที่ปรากฏในระดับ C1 และ C2⁵ ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของกระบวนวิชาภาษาสเปนที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้สอนอาจพิจารณาเลือกคำนีบริจเฉทเหล่านั้นมาสอนในชั้นเรียน SPN 4001 และ SPN 4002 ได้ หากการนำเสนอเนื้อหาในนั้นไม่ใช่การเรียนรู้ความหมายและหน้าที่ใหม่ของคำนีบริจเฉท เช่น อาจสอนคำนีบริจเฉท *dicho de otro modo* (C1) และ *en otros términos* (C2) พร้อมกับ

คำนีบริจเฉท *en otras palabras* (B2) เนื่องจากมีความหมายเหมือนกัน คือ แสดงการอธิบายสิ่งที่พูดถึงแล้วด้วยถ้อยคำใหม่ เพียงแต่ *dicho de otro modo* และ *en otros términos* มักปรากฏในภาษาที่เป็นทางการมากกว่า

การสอนคำนีบริจเฉทอย่างไร

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนคำนีบริจเฉทภาษาสเปนที่พบในผลงานที่ศึกษาออกเป็น (1) หลักการทั่วไป (2) หลักการสอน

ดัชนีปริจเฉทในแต่ละระดับสมรรถนะทางภาษา (3) ขั้นตอนในการสอนดัชนีปริจเฉท (4) เนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทที่ควรสอน (5) สื่อการสอน และ (6) แบบฝึกหัด ผู้วิจัยสรุปแนวความคิดที่พบในผลงานที่ศึกษาโดยยึดตามหัวข้อดังกล่าวได้ ดังนี้

1. หลักการทั่วไป

แนวความคิดที่ ผู้วิจัยพิจารณาว่าเป็นหลักการทั่วไปที่ควรคำนึงถึงในการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทมีดังต่อไปนี้

- ไม่ใช่คำศัพท์ตามอำเภอใจ และหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ที่กำกวม เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสนเกี่ยวกับคุณลักษณะและหน้าที่ของดัชนีปริจเฉท (Nogueira da Silva, 2012)

- การเรียนรู้ควรเป็นทั้งเชิงรับ (เน้นผู้สอนเป็นสำคัญ) และเชิงรุก (เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ) กล่าวคือให้ผู้เรียนพยายามหาข้อสรุปเกี่ยวกับหน้าที่ ความหมาย และกฎในการใช้ดัชนีปริจเฉทด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยชี้แนะและให้คำอธิบายเพิ่มเติม (Fuentes Rodriguez, 2010)

- ไม่ควรสอนดัชนีปริจเฉทที่หลากหลายประเภทปะปนกัน (Nogueira da

Silva, 2012) เนื่องจากดัชนีปริจเฉทเป็นหน่วยภาษาที่มีความหมายเชิงกระบวนการเป็นความหมายหลัก และเข้าใจได้ยาก

- ควรผนวกการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทให้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนที่มีการเรียนการสอนหัวข้ออื่น ๆ ด้วย และควรใช้บทอ่านหรือบทฟังที่มีคำศัพท์และโครงสร้างทางภาษาที่ผู้เรียนรู้จักแล้วในบทเรียนนั้น ๆ เป็นสื่อการสอน เพื่อที่ว่าผู้เรียนจะได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วและเรียนรู้ดัชนีปริจเฉทโดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับคำศัพท์หรือโครงสร้างทางภาษาที่ยังไม่รู้จัก (Fernández Barjola, 2008; Corral Esteve, 2011)

2. การสอนดัชนีปริจเฉทในแต่ละระดับสมรรถนะทางภาษา

นักวิจัยส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าควรสอนดัชนีปริจเฉทแก่ผู้เรียนภาษาระดับสูงหรือผู้เรียนระดับ B2 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม Corral Esteve (2009, 2011) และ Nogueira da Silva (2010) พิจารณาว่า ควรมีการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทแก่ผู้เรียนระดับต่ำกว่า B2 ด้วยเช่นกัน แนวความคิดนี้สอดคล้องกับเนื้อหาใน MCER และ PCIC ที่ระบุการใช้ดัชนีปริจเฉทในทุกระดับสมรรถนะทางภาษา

ผู้วิจัยจึงสรุปว่าควรมีการเรียนการสอน
ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนในทุกระดับสมรรถนะ
ทางภาษา สำหรับแนวทางในการเรียน
การสอนดัชนีปริจเฉทในระดับภาษาต่าง ๆ
ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า ในระดับ A1-B1 ควรมุ่งเน้น
ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หน้าที่ด้านการสื่อสารของ
ดัชนีปริจเฉทที่ใช้บ่อยและไม่ยากจนเกินไป
ในระดับ B2 เป็นต้นไป ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียน
ได้รู้จักดัชนีปริจเฉทที่หลากหลาย และให้ผู้เรียน
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะด้าน
ต่าง ๆ ของดัชนีปริจเฉท (ดูข้อ 4) เพื่อให้ผู้เรียน
สามารถสร้างปริจเฉทที่มีความหมายชัดเจน
และมีเอกภาพ ส่วนในระดับ C1 และ C2 นั้น
ควรให้ความสำคัญกับพหูพจน์ของดัชนี-
ปริจเฉท และการอธิบายความหมายที่ซับซ้อน
ของดัชนีปริจเฉท รวมทั้งอิทธิพลของ
ท่วงทำนองเสียงต่อความหมายของดัชนี
ปริจเฉท

3. ขั้นตอนการสอน

ในผลงานของ Martínez (1997)
Fernández Barloja (2008) López Vázquez
and Otero Doval (2009) และ Corral Esteve
(2009, 2011) มีแบ่งการสอนดัชนีปริจเฉท
ออกเป็นขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการสร้าง

แรงจูงใจ ขั้นตอนการสร้างการรับรู้ ขั้นตอน
การเรียนรู้การใช้ดัชนีปริจเฉทหรือขั้นตอน
การเน้น และขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยเห็น
ด้วยกับการสอนดัชนีปริจเฉทตามขั้นตอน
ดังกล่าวนี้ เนื่องจาก (1) เป็นขั้นตอนที่ทำให้
ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างดัชนี-
ปริจเฉทกับบริบทเสมอ (2) เป็นขั้นตอนที่
ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับดัชนีปริจเฉท
ทีละเล็กทีละน้อย (3) เป็นขั้นตอนที่ประกอบ
ไปด้วยการเรียนรู้ทั้งแบบเชิงรับและเชิงรุก
และ (4) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้
ดัชนีปริจเฉทก่อนการฝึกปฏิบัติ

- ขั้นตอนการสร้างแรงจูงใจ เป็น
ขั้นตอนที่จะทำให้ผู้เรียนเล็งเห็นความสำคัญ
ของดัชนีปริจเฉท และเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษา
การใช้ดัชนีปริจเฉท ในขั้นตอนนี้อาจให้ผู้เรียน
เปรียบเทียบบทอ่านฉบับที่ไม่มีดัชนีปริจเฉท
กับฉบับที่มีดัชนีปริจเฉท เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่า
ดัชนีปริจเฉทมีส่วนทำให้ปริจเฉทมีเอกภาพ
มากขึ้น ทำให้สิ่งที่ต้องการสื่อสารชัดเจนและ
เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น (Fernández Barloja, 2008)
ขั้นตอนนี้อาจบรรจุไว้ในการเรียนการสอน
ครั้งแรก หรืออาจปรากฏอยู่ตลอดการเรียน
การสอนก็ได้ (Corral Esteve, 2011)

- ขั้นตอนการสร้างการรับรู้ เป็นการเข้าสู่บทเรียนดัชนีปริจเฉทตัวใดตัวหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรับรู้หน้าที่และการใช้ดัชนีปริจเฉทนั้น ๆ โดยอาจให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านที่บ่งบอกถึงหน้าที่ของดัชนีปริจเฉท หรือบทอ่านที่มีดัชนีปริจเฉทที่จะสอนปรากฏอยู่

- ขั้นตอนการเรียนรู้การใช้ดัชนีปริจเฉทหรือขั้นตอนการเน้น เป็นขั้นตอนการอธิบายความหมายและคุณลักษณะต่าง ๆ ของดัชนีปริจเฉท โดยให้ผู้เรียนพยายามอนุมานสรุปความหมาย หน้าที่ รวมทั้งคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของดัชนีปริจเฉทจาก การใช้ดัชนีปริจเฉทในบทอ่านที่อ่านมาแล้ว ขั้นตอนนี้ผู้สอนจะให้ตัวอย่างเพิ่มเติม และมีการทำแบบฝึกหัดประเภทต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ว่าผู้เรียนนั้นเข้าใจความหมาย และการใช้ดัชนีปริจเฉทหรือไม่

- ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่จะให้ผู้เรียนฝึกสร้างหน่วยถ้อยหรือปริจเฉทให้สอดคล้องกับดัชนีปริจเฉทและบริบทที่กำหนดมาให้

4. เนื้อหา

นอกเหนือจากหน้าที่ของดัชนีปริจเฉท

ซึ่งบ่งบอกกลยุทธ์และจุดประสงค์ของผู้พูดในการสื่อสารแล้ว ผู้เรียนภาษาสเปน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับ B2 เป็นต้นไป ควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของดัชนีปริจเฉทด้วย ได้แก่ ตำแหน่งความสามารถในการย้ายตำแหน่ง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ความหมายที่หลากหลายหรือพหูพจน์ของดัชนีปริจเฉท ท่วงทำนองเสียง ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีปริจเฉทกับประเภทของปริจเฉทและอนุเฉท (ดัชนีปริจเฉทที่กล่าวถึงมักปรากฏในปริจเฉทและอนุเฉทประเภทใด) ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีปริจเฉทกับวจนลีลาแต่ละประเภท (ดัชนีปริจเฉทที่กล่าวถึงมักปรากฏในภาษาพูดหรือภาษาเขียน) ทำเนียบภาษา (ดัชนีปริจเฉทที่กล่าวถึงมักปรากฏในภาษาทางการ ภาษาไม่เป็นทางการหรือภาษาพูดทั่วไป) กรณีที่หน่วยภาษาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉท และการปรากฏร่วมกับองค์ประกอบอื่น ๆ (Corral Esteve, 2009; Nogueira da Silva, 2011, 2012)

5. สื่อการสอน

สื่อการสอนควรเป็นสื่อที่ใช้ในการสื่อสารจริง มีความเหมาะสมกับระดับสมรรถนะทางภาษาของผู้เรียน เป็นสื่อที่พบเห็นได้ใน

ชีวิตประจำวัน และมีบริบทที่ผู้เรียนเข้าใจได้ (Martínez, 1997; Llamas Saíz, 2003; Fernández Barjola, 2008)

สื่อการสอนที่ใช้อาจเป็น (1) สื่อเสียง ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอน ดัชนีปริจเฉทที่มักปรากฏในบทสนทนา (Barros García, 1988) (2) สื่อโสตทัศนประเภท โฆษณา รายการข่าว รายการบันเทิง สัมภาษณ์ การโต้เถียงหรือวงเสวนา และการอภิปราย ในสภา เนื่องจากเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนเห็น บริบทในการใช้ภาษา (Candón Sánchez, 1999; Barlibrea Cárcelos, 2003; Fuentes Rodríguez, 2010) และ (3) บทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น จดหมาย ข่าว บทบรรณาธิการ บทความ ประเภทแสดงความคิดเห็น บทภาพยนตร์ บทอ่านทางวรรณคดี โฆษณา ทีวี ตำราอาหาร และ ใบกำกับยา เป็นต้น (Fuentes Rodríguez, 2010)

6. แบบฝึกหัด

แบบฝึกหัดที่สามารถใช้ในการเรียน การสอนดัชนีปริจเฉทมีดังนี้ (1) การอ่านเพื่อ ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสันนิษฐาน ความหมาย หน้าที่ และคุณลักษณะของ ดัชนีปริจเฉท (Martínez, 1997) (2) เติมดัชนี ปริจเฉทพร้อมกับหน่วยถ้อย หรือเติม

หน่วยถ้อยที่มีความหมายสอดคล้องกับ ดัชนีปริจเฉทที่กำหนดให้ไม่ควรใช้แบบฝึกหัด ที่ให้เติมดัชนีปริจเฉทเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะคำตอบที่ได้มา ถึงแม้จะผิดหลัก วิชาปฏิบัติศาสตร์ แต่อาจไม่ผิดหลักไวยากรณ์ (Llamas Saíz, 2003) (3) แทนดัชนีปริจเฉทด้วย ดัชนีปริจเฉทตัวอื่น ๆ และอภิปรายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้น (Fuentes Rodríguez, 2010) (4) พิจารณาเกี่ยวกับการใช้ดัชนีปริจเฉทที่ไม่เหมาะสม (Fuentes Rodríguez, 2010) (5) ฝึกเขียนปริจเฉทประเภท ต่าง ๆ เช่น คำโฆษณา จดหมายสมัครงาน จดหมายสมัครเรียน ข่าว บทความประเภท แสดงความคิดเห็น และบทสัมภาษณ์ เป็นต้น แบบฝึกหัดอาจเป็นการเติมปริจเฉทที่กำหนด มาให้สมบูรณ์ หรือให้ผู้เรียนเขียนปริจเฉท ทั้งหมดด้วยตนเอง โดยผู้เรียนต้องใช้ดัชนี- ปริจเฉทที่กำหนดให้ (Fuentes Rodríguez, 2010) (6) จับคู่สนทนา สนทนาในกลุ่ม หรือแสดง บทบาทสมมุติ โดยอาจบันทึกบทสนทนา เพื่อทำการวิเคราะห์การใช้ดัชนีปริจเฉทใน ภายหลัง (López Vázquez & Otero Doval, 2009; Fuentes Rodríguez, 2010)

เอกสารประกอบการเรียนการสอนกระบวน วิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน

นอกจากศึกษาแนวทางการสอน
ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนแล้ว ผู้วิจัยยังต้องการ
ทราบว่าในเอกสารประกอบการเรียนการสอน
กระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน ของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น มีการนำเสนอ
เนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทภาษาสเปน
หรือไม่ อย่างไร เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมใน
การพิจารณาว่าควรจัดการสอนดัชนีปริจเฉท
ภาษาสเปนแก่นักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหงอย่างไร กล่าวคือ จำเป็นต้องจัดทำ
บทเรียนเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร ด้วยเหตุนี้
ผู้วิจัยจึงศึกษาหนังสือชุด Nuevo ELE⁶ และ
Español en marcha⁷ ซึ่งสาขาวิชาภาษาสเปน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ใช้เป็นเอกสาร
ประกอบการเรียนการสอนกระบวนวิชา
หมวดพื้นฐานภาษาสเปน รวมทั้งตำรา
ประกอบการศึกษาวิชาภาษาสเปนที่ตีพิมพ์
โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง⁸ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะ
พิจารณาว่าเอกสารที่ศึกษามีการนำเสนอ
เนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทที่ต่อเมื่อเป็นการ
นำเสนอเนื้อหาที่กำหนดให้ดัชนีปริจเฉท
นั้น ๆ เป็นเป้าหมายในการเรียนรู้อย่างชัดเจน

และจะไม่ถือว่าการมีดัชนีปริจเฉทปรากฏใน
บทอ่าน บทฟัง ตัวอย่าง และแบบฝึกหัดที่ใช้
เพื่อการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ เป็นการนำเสนอ
เนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉท

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบปัญหาใน
การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉท
หลายประการ ดังนี้ (1) นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ
ดัชนีปริจเฉทที่ไม่เพียงพอและไม่สอดคล้อง
กับที่ระบุไว้ใน PCIC ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ได้
เรียนรู้การใช้ดัชนีปริจเฉทตามที่ได้รับการ
คาดหวังในระดับสมรรถนะทางภาษาของตน
(2) นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉท
หลากหลายประเภทปะปนกัน ซึ่งอาจทำให้
เกิดความสับสนเกี่ยวกับความหมาย หน้าที่
และการใช้ดัชนีปริจเฉทแต่ละประเภท
(3) นำเสนอเพียงความหมายหรือหน้าที่
โดยทั่วไปของดัชนีปริจเฉท และไม่มีเนื้อหา
เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ รวมทั้งไม่มี
กิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ซึ่งอาจ
ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ดัชนีปริจเฉทได้
อย่างถูกต้อง (4) ใช้คำศัพท์ที่หลากหลายใน
การอ้างถึงหน่วยภาษาที่ทำหน้าที่เป็นดัชนี
ปริจเฉท ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับ
คุณลักษณะหน้าที่ และการใช้หน่วยภาษา

ดังกล่าว (5) นำเสนอเนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับการใช้หน่วยภาษาในระดับประโยคมากกว่าในระดับประโยค (6) ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดโดยที่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทอย่างเป็นขั้นตอนมาก่อน (7) ใช้แบบฝึกหัดแบบให้เลือกเติมดัชนีปริจเฉทเท่านั้น ซึ่งดังที่กล่าวไปแล้ว อาจได้คำตอบที่ไม่เหมาะสมในด้านวินัยปฏิบัติศาสตร์ แต่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในเอกสารประกอบการเรียนการสอนกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปนนั้นยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความหมายหน้าที่ และการใช้ดัชนีปริจเฉทอย่างถูกต้อง ดังนั้น จึงควรมีการจัดทำบทเรียนเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปน โดยคำนึงถึงแนวทางการสอนที่ยึดถือกันเป็นมาตรฐาน

บทเรียนดัชนีปริจเฉท

ในขั้นตอนสุดท้ายของงานวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำตัวอย่างบทเรียนดัชนีปริจเฉทสำหรับกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน โดยนำแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทที่สรุปได้มา

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนกระบวนวิชาดังกล่าว บทเรียนที่ผู้วิจัยนำเสนอ นั้นมีลักษณะดังนี้

1. บทเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการสร้างการรับรู้ (2) ขั้นตอนการเน้น และ (3) ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ โดยผู้สอนสามารถสอดแทรกขั้นตอนการสร้างแรงจูงใจในทุก ๆ ขั้นตอนของการเรียนการสอน

2. บทเรียนประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบเชิงรุกและเชิงรับ

3. เป็นบทเรียนที่สอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนการสอนกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน (หนังสือชุด Español en marcha) โดยใช้บทอ่านหรือบทฟังที่พบในตำราดังกล่าว เป็นสื่อประกอบกิจกรรมในขั้นตอนการสร้างการรับรู้ หรือใช้สื่อจากแหล่งอื่น ๆ รวมทั้งแบบฝึกหัดที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในตำรานั้น เพื่อที่ว่าผู้เรียนจะได้ไม่ต้องเรียนรู้คำศัพท์หรือ โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ยังไม่รู้จัก

4. ใช้คำศัพท์ “Elemento lingüístico” (องค์ประกอบทางภาษา) ที่แทนคำศัพท์

“Marcador del discurso” (ดัชนีปริจเฉท) หรือคำศัพท์อื่น ๆ ที่บ่งบอกประเภทของหน่วยภาษาที่ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉท เนื่องจากต้องการให้ผู้เรียนทำความเข้าใจหน้าที่และความหมายของดัชนีปริจเฉทในการสื่อสาร โดยไม่ต้องกังวลหรือสงสัยเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ที่ใช้เรียกหน่วยภาษาเหล่านั้น

5. บทเรียนสำหรับกระบวนวิชา SPN 1001 - SPN 2002 จะเน้นการเรียนรู้หน้าที่ของดัชนีปริจเฉทที่พบบ่อยและไม่ซับซ้อนเกินไปสำหรับผู้เรียน รวมทั้งตำแหน่งของ

ดัชนีปริจเฉท และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในบทเรียนสำหรับกระบวนวิชา SPN 3001 และ SPN 3002 จะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับทำเนียบภาษาเพิ่มเติมด้วย สำหรับบทเรียนกระบวนวิชา SPN 4001 และ SPN 4002 จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของดัชนีปริจเฉทด้วย ได้แก่ ท่วงทำนองเสียงประเภทของปริจเฉท และวงจลลีลาที่มักมีการใช้ดัชนีปริจเฉทนั้น ๆ

ณ ที่นี้ ผู้วิจัยจะแสดงบทเรียนดัชนีปริจเฉท mira / mire ซึ่งใช้สำหรับกระบวนวิชา SPN 2002 เพื่อเป็นตัวอย่าง

วัตถุประสงค์	ใช้ดัชนีปริจเฉท mira / mire เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟัง
ระยะเวลา	15 นาที
เนื้อหาด้านไวยากรณ์ / การสื่อสาร / วัฒนธรรม	พูดเกี่ยวกับสุขภาพ / พูดเกี่ยวกับสภาพจิตใจ
กิจกรรมที่ 1 (สร้างการรับรู้)	ฟังและอ่านบทสนทนาหน้า 59 ในหนังสือ Español en marcha 2
กิจกรรมที่ 2 (การเน้น)	ให้ผู้เรียนตอบคำถามและวิเคราะห์เกี่ยวกับหน้าที่และตำแหน่งของ mira / mire รวมทั้งการใช้เครื่องหมายวรรคตอน
กิจกรรมที่ 3 (การเน้น)	ให้ผู้เรียนเลือกใช้ระหว่าง mira กับ mire และให้อธิบายว่าทำไมถึงใช้ mira และ mire ในแต่ละกรณี

กิจกรรมที่ 4 (ฝึกปฏิบัติ)	ให้ผู้เรียนเลือกเติมข้อความตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ผู้สอน ควรเน้นย้ำการใช้ดัชนีปริจเฉท <i>mira / mire</i> เพื่อเรียกความสนใจ จากผู้ฟังที่มีความสนิทสนม (เพื่อน) และจากผู้ฟังที่มี ความสัมพันธ์แบบห่างเหิน (แพทย์) ตามลำดับ
---------------------------	--

1. Escucha y lee la siguiente conversación.

DOCTOR: Buenas tardes, ¿qué le pasa?

JUAN: Mire, es que hemos estado en la playa y tengo la espalda roja.

DOCTOR: A ver, quítese la camisa. Se ha quemado la espalda. ¿Cuánto tiempo ha estado al sol?

JUAN: Unas dos horas.

....

2. Responde a las siguientes preguntas.

a) ¿Cuál es la función de *mire* utilizado en la conversación que acabas de leer?

1. Llamar la atención al oyente. 2. Cambiar de tema. 3. Indicar acuerdo.

b) ¿En qué posición de la intervención aparece? ¿Aparece acompañado de algún signo de puntuación? ¿Cuál?

3. Elige la opción más adecuada. ¿Mira o mire?

- *Mira / Mire*, cariño, te he comprado crema para tus quemaduras.

- *Mira / Mire*, le voy a decir una cosa: no se bañe nunca en playas sin vigilancia

- *Mira / Mire*, estas son pastillas para su dolor de cabeza.

- *Mira / Mire*, mamá, estoy un poco cansado. Luego hablamos, ¿vale?

- *Mira / Mire*, Javi, te veo un poco deprimido. ¿Por qué no sales un poco con tus amigos?

4. Completa el siguiente texto de acuerdo con la situación dada.

A: No estás muy contento/a con tu amigo/a. Cuéntale qué te pasa o qué ha hecho mal.

TU AMIGO/A: ¡Hola! ¿Qué te pasa? ¿Quieres hablar conmigo?

TÚ: Sí. *Mira*,.....

B: No te sientes muy bien y vas al médico. Cuéntale qué te pasa.

DOCTOR: Pase y siéntese. ¿Qué le pasa?

TÚ: *Mire*,.....

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะแนวทางการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนในกระบวนวิชาหมวดพื้นฐานภาษาสเปน การศึกษาต่อไปจึงอาจศึกษาการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทในกระบวนวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนวิชาในหมวดทักษะภาษาสเปนทั่วไป ซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าในลำดับต่อไปควรมีการศึกษาที่มุ่งความสนใจไปยังองค์ประกอบอื่น ๆ ในการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้เรียนและผู้สอน เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ศึกษาการสอนดัชนีปริจเฉทภาษาสเปน โดยสังเกตการสอนในชั้นเรียนและ

ทำแบบสอบถาม

2. ศึกษาการใช้ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนในภาษาพูดและภาษาเขียนของนักศึกษาภาษาสเปน มหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือของผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทย โดยทั่วไป เปรียบเทียบกับการใช้ดัชนีปริจเฉทของเจ้าของภาษา

3. วิเคราะห์ปัญหาและข้อผิดพลาดในการใช้ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนในการพูดและการเขียนของนักศึกษาภาษาสเปน มหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือของผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทยโดยทั่วไป

4. วิจัยเปรียบเทียบความรู้และการใช้ดัชนีปริจเฉทภาษาสเปนของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนการสอน เพื่อประเมินปัญหาและความเหมาะสมของวิธีการสอนและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ใช้

เชิงอรรถ

- ³ จากมุมมองตามทฤษฎีตัวบท (Text Linguistics) คำนี้ปริจเฉทเป็นกลไกทางภาษาประเภทหนึ่งซึ่งแสดงการเชื่อมโยงความระหว่างส่วนต่าง ๆ ในปริจเฉท (connective meaning) ช่วยทำให้ปริจเฉทมีความเกี่ยวเนื่องหรือมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น คำนี้ปริจเฉทตามแนวความคิดที่ปรากฏในทฤษฎีเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีความสัมพันธ (Relevance Theory) มีความหมายกว้างกว่านั้น คือ หมายถึงหน่วยภาษาที่ทำหน้าที่ชี้้นำ การตีความหรือการอนุมานสรุปที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร โดยจะแสดงการเชื่อมโยงความหรือไม่ก็ได้
- ⁴ ในการแบ่งประเภทคำนี้ปริจเฉทของ Portolés (1998) และ Martín Zorraquino and Portolés (1999) คำนี้ปริจเฉทที่บ่งชี้การออกนอกประเด็นหรือการพูดถึงสิ่งที่มีความเกี่ยวเนื่องโดยอ้อมกับสิ่งที่พูดมาก่อนหน้า (Digresores) จัดอยู่ในกลุ่มคำนี้ปริจเฉทที่แสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Estructuradores de la información)
- ⁵ ตรวจสอบรายชื่อคำนี้ปริจเฉทสำหรับระดับ C1 และ C2 ได้ที่ http://cvc.cervantes.es/Ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/niveles/06_tacticas_pragmaticas_inventario_c1-c2.htm
- ⁶ หนังสือชุด Nuevo ELE มีทั้งหมด 4 ชุด ดังนี้ Nuevo ELE Inicial 1 (Borobio, 2003) Nuevo ELE Inicial 2 (Borobio, 2006) Nuevo ELE Intermedio (Borobio & Palencia, 2002) และ Nuevo ELE Avanzado (Borobio & Palencia, 2003)
- ⁷ หนังสือชุด Español en marcha (Castro Viúdez, Rodero Díez & Sardinero Franco, 2007) มีทั้งหมด 4 ชุด ตามระดับสมรรถนะทางภาษา (A1-B2)
- ⁸ ตำรากระบวนวิชาภาษาสเปนระดับมูลฐาน 1 (สมร วิเศษมณี, 2532) ตำรากระบวนวิชาภาษาสเปนพื้นฐาน 2 (อุษณี นาสวัสดิ์ชัยกุล, 2528) ตำรากระบวนวิชาภาษาสเปนพื้นฐาน 3 (สว่างวัน ไตรเจริญวิวัฒน์, 2542) ตำรากระบวนวิชาภาษาสเปนระดับพื้นฐาน 4 (สมร วิเศษมณี, 2552)

บรรณานุกรม

- คุชฎี นำสวัสดิ์ชัยกุล (2528). *ภาษาสเปนพื้นฐาน 2* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมร วิเศษมณี. (2532). *ภาษาสเปนระดับมูลฐาน 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมร วิเศษมณี. (2552). *ภาษาสเปนระดับพื้นฐาน 4*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สว่างวัน ไตรเจริญวิวัฒน์. (2542). *ภาษาสเปนพื้นฐาน 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Barlibrea Cárcelos, A. (2003). La enseñanza de los marcadores del discurso oral a través de textos publicitarios audiovisuales en la clase de E/LE. In H. Perdiguerro & A. Álvarez (Eds.), *Actas del XIV Congreso Internacional de ASELE* (pp. 847-858). Retrieved June 5, 2014, from www.cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/
- Barros García, P. (1988). La clase de conversación y el empleo de los elementos conexivos. In R. Fente Gómez, A. Martínez González & J. A. De Molina Redondo (Eds.), *El Español como lengua extranjera: aspectos generales* (pp. 53-60). Málaga: Asociación para la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera. Retrieved June 5, 2014, from http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/01/01_0201.pdf
- Borobio, V. (2003). *Nuevo ELE Inicial 1*. Madrid: Ediciones SM.
- Borobio, V. (2006). *Nuevo ELE Inicial 2*. Madrid: Ediciones SM.
- Borobio, V., & Palencia, R. (2002). *Nuevo Intermedio*. Madrid: Ediciones SM.
- Borobio, V., & Palencia, R. (2003). *Nuevo ELE Avanzado*. Madrid: Ediciones SM.

- Candón Sánchez, M. T. (1999). Los conectores pragmáticos en la conversación coloquial: aplicación a la enseñanza del español como segunda lengua. In *Actas del X Congreso Internacional de ASELE* (pp. 149-156). Retrieved June, 5, 2014, from www.cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/
- Castro Viúdez, F., Rodero Díez, I., & Sardinero Franco, C. (2007). *Español en marcha*. Madrid: SGEL.
- Consejo de Europa (2002). *Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación*. Madrid: Anaya.
- Corral Esteve, C. (2009). Algunas propuestas para llevar los marcadores discursivos al aula de ELE. In *Marco ELE*, 9. Retrieved March 20, 2014, from http://marcoele.com/descargas/enbrape/corral_marcadores.pdf
- Corral Esteve, C. (2011). *Los conectores discursivos de la lengua escrita en la clase de español como lengua extranjera: una propuesta de trabajo*. Unpublished doctoral dissertation, University of León.
- Fernández Barjola, M. I. (2008). La enseñanza de los marcadores de reformulación en E/LE. In I. Olza Moreno, M. Casado Velarde & R. González Ruiz (Eds.), *Actas del XXXVIII Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística* (pp. 155-167). Pamplona: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra.
- Fuentes Rodríguez, C. (2010). Los marcadores del discurso y la lingüística aplicada. In O. Loureda Lamas & E. Acín Villa (Eds.), *Los estudios sobre marcadores del discurso en español, hoy*, (pp. 689-746). Madrid: Arco Libros.
- Instituto Cervantes (2006). *Plan curricular del Instituto Cervantes. Niveles de referencia para el español*. Madrid: Biblioteca nueva. Retrieved March 5, 2014, from http://cvc.cervantes.es/Ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/default.htm

- López Vázquez, L., & Otero Doval, H. (2009). El español académico: el marcador discursivo *bueno* y sus aplicaciones en la enseñanza de ELE. In A. Vera Luján & I. Martínez Martínez, (Eds.), *El español en contextos específicos: enseñanza e investigación. XX congreso internacional de la Asociación para la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera (ASELE)* (pp. 669-682). Comillas: Asociación para la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera. Retrieved June 5, 2014, from http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/20/20_0669.pdf
- Llamas Saíz, C. (2003). La enseñanza de los marcadores del discurso en la clase de ele: explotación de los textos periodísticos de opinión. In H. Perdiguero & A. Álvarez (Eds.), *Acta del XIV Congreso Internacional de ASELE* (pp. 694-707). Burgos: Universidad de Burgos.
- Martín Zorraquino, M. A. (2004). El tratamiento lexicográfico de los marcadores del discurso y la enseñanza de ELE. In M. A. Castillo Carballo, O. Cruz Moya, J. M. García Platero & J. P. Mora Gutiérrez (Eds.), *Las gramáticas y los diccionarios en la enseñanza del español como segunda lengua: deseo y realidad, Actas del XV Congreso Internacional de ASELE* (pp. 53-67). Sevilla: Universidad de Sevilla.
- Martín Zorraquino, M. A., & Portolés, J. (1999). “Los marcadores del discurso”. In Bosque, I. & Demonte, V. (eds.), *Gramática descriptiva de la lengua española* (pp. 4051-4213). Madrid: Espasa Calpe
- Martínez, R. (1997). *Conectando texto. Guía para el uso efectivo de elementos conectores en castellano*. Barcelona: Octaedro.

- Nogueira da Silva, A. M. (2010). La enseñanza de los marcadores del discurso en los manuales de ELE: el enfoque de algunos problemas lingüístico-discursivos. In *Revista REDELE*, 19. Retrieved March 20, 2014, from http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Revista/2010_19/2010_redELE_19_04Nogueira.pdf?documentId=0901e72b80dd277f
- Nogueira da Silva, A. M. (2011). La enseñanza de los marcadores del discurso en relación con el registro de lengua: el enfoque de los manuales de ELE. In J. Santiago Guervós, H. Bongaerts & J. Sánchez Iglesias (Eds.), *Actas del XXI Congreso Internacional ASELE* (pp. 631-643). Salamanca: Kadmos.
- Nogueira da Silva, A. M. (2012). Los marcadores del discurso y su introducción en los manuales de E/LE. In F. J. Rodríguez Muñoz (Ed.), *Los marcadores del discurso en español y en chino mandarín* (pp.75-95). Almería: Universidad de Almería
- Portolés, J. (1998). *Marcadores del discurso*. Barcelona: Ariel.